

Sygn. akt V ACa 748/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2013r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grzegorz Stojek (spr.)
Sędziowie:	SA Olga Gornowicz-Owczarek SA Janusz Kiercz
Protokolant:	Anna Fic

po rozpoznaniu w dniu 15 lutego 2013r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) w W.

przeciwko B. S. i M. P.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 19 czerwca 2012r., sygn. akt I C 61/12

oddala apelację i zasądza od każdego z pozwanych na rzecz powoda po 2.825,37 (dwa tysiące osiemset dwadzieścia pięć 37/100) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt V ACa 748/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Gliwicach zasądził solidarnie od pozwanych B. S. i M. P. na rzecz powoda (...) w W. kwotę 1.536.419,85 zł z zastrzeżeniem ograniczenia odpowiedzialności pozwanych do ich udziałów w nieruchomości objętej księgą wieczystą numer (...) Sądu Rejonowego w Kędzierzynie-Koźlu oraz orzekł o kosztach procesu.

Rozstrzygnięcie oparł o następujące ustalenia i oceny prawne.

Pozwani są dłużnikami powoda z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne za okres od lutego 1997 r. do grudnia 1998 r. w wysokości 411.458,85 zł z odsetkami za zwłokę w kwocie 1.124.961 zł, liczonymi na podstawie art. 23 ust. 1

w związku z art. 25 ust. 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity w Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.; dalej: usus); ogółem zadłużenie wynosi 1.536.419,85 zł.

W dniu 6 października 1999 r. pozwani zawarli z powodem układ ratalny. Odsetki naliczono do dnia 10 lutego 1999 r. Należność główną określono w układzie ratalnym na 475.320,80 zł. Łącznie zadłużenie, z opłatą prolongacyjną, określono na 1.108.151,70 zł. Opłata prolongacyjna miała być wpłacana w ratach określonych w harmonogramie. Ustalono, że w razie niedokonania wpłat w ustalonym terminie układ ratalny będzie „zerwany”, a odsetki przeliczone ponownie na ogólnych zasadach. W ramach realizacji układu ratalnego pozwani zapłacili powodowi 137.401,80 zł do dnia 28.12.1999 r. oraz w kolejnym okresie od stycznia 2000 r. do września 2001 r. – kwotę 90.008,40 zł. Następnie pozwani zaprzestali spłat długu objętego układem ratalnym.

W dniach 30 grudnia 1999 r. i 26 października 2000 r. – na wniosek wierzyciela – komornik przy Sądzie Rejonowym w Kędzierzynie-Koźlu umorzył postępowania egzekucyjne z wniosku powoda przeciwko pozwanym.

Powód zabezpieczył wiarygodność służącą mu względem pozwanych hipoteką przymusową w kwocie 917.615,90 zł na udziałach pozwanych wynoszących po 1/4 części nieruchomości położonej w K. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Kędzierzynie-Koźlu prowadzi księgę wieczystą o nr (...); hipotekę wpisano w dniu 26 października 2000 r.

Pismem z 4 listopada 2010 r. powód wezwał pozwanych do zapłaty.

Zadłużenie pozwanych obrazuje wyciąg z konta pozwanych – wydruk (...).

Pozwani podnieśli zarzut przedawnienia. Ich zdaniem, upłynął 10-letni okres przedawnienia z art. 117 kc. Hipotekę przymusową wpisano bowiem 26 października 2000 r., kiedy nie obowiązywał art. 24 ust. 5 usus, zaś od września 2001 r., gdy po raz ostatni zapłacili ratę układu ratalnego, wierzyciel nie podjął żadnych czynności w celu ściągnięcia należności; nie zaszło też żadne ze zdarzeń przewidzianych w art. 123 kc.

Odnosząc się do zarzutu przedawnienia, Sąd Okręgowy stwierdził, że instytucja przedawnienia należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne uregulowana była w art. 35 i 36 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i funkcjonowaniu ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity w Dz. U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.), zgodnie z którymi składki na ubezpieczenie społeczne podlegały przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia wymagalności, natomiast przedawnienie ulegało przerwaniu przez każdą czynność zmierzającą do ściągnięcia należności, a ponadto składek nie można było dochodzić, jeżeli od terminu ich płatności upłynęło 10 lat. Przepisy te obowiązywały do 24 listopada 1998 r. i miały zastosowanie do należności, których termin płatności przypadał do listopada 1998 r. Obok tych przepisów odpowiednie zastosowanie do należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne miały art. 26 oraz art. 30 ust. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 1980 r. o zobowiązaniach podatkowych (tekst jednolity w Dz. U. z 1993 r. Nr 108, poz. 486 ze zm.). Te przepisy stanowiły, że zobowiązanie wygasa przez przedawnienie i nie ulega przedawnieniu zaległości zabezpieczone na nieruchomości (egzekwowane tylko z tej nieruchomości). Stosowanie tych przepisów wynikało z § 1 pkt 12 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 lutego 1989 r. w sprawie rozciągnięcia przepisów ustawy o zobowiązaniach podatkowych na niektóre rodzaje świadczeń pieniężnych oraz określenia właściwości organów podatkowych w zakresie umarzania zaległości podatkowych (Dz. U. Nr 6, poz. 40 ze zm.). Zgodnie z art. 343 § 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (tekst jednolity w Dz. U. z 2012 r. nr 749 ze zm.) przepisy te mogły być stosowane nie dłużej niż 2 lata od wejścia w życie ordynacji podatkowej, to jest do 31 grudnia 1999 r. Ustawa o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych została zastąpiona ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych. Od dnia 25 listopada 1998 r. instytucja przedawnienia należności z tytułu składek jest uregulowana w art. 24 usus. Na podstawie art. 31 usus do należności składkowych ma odpowiednie zastosowanie art. 59 § 1 pkt 9 ordynacji podatkowej (do 31 grudnia 2002 r. art. 59 § 1 pkt 3). Przepis ten stanowi, że zobowiązanie wygasa wskutek przedawnienia. Od 1 stycznia 2003 r. uległy zmianie przepisy regulujące zagadnienie przedawnienia należności z tytułu składek, na skutek ustawy z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 241, poz. 2074 ze zm.; dalej ustawa o zmianie usus). Ustawa o zmianie usus wprowadziła 10-letnie przedawnienie należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, unormowała też przesłanki zawieszenia i przerwania biegu przedawnienia. Zmiana ta dotyczyła wszystkich należności, które nie uległy przedawnieniu do

31 grudnia 2002 r. Roszczenie powoda względem pozwanych nie uległo przedawnieniu do tego dnia, gdyż zawarcie układu ratального przerwało bieg przedawnienia. Zatem art. 24 ust. 5 usus – wbrew stanowisku pozwanych – znajduje zastosowanie. W myśl art. 319 kpc zakres jego stosowania to materia postępowania wykonawczego. W dniu 1 stycznia 2003 r. należności z tytułu składek za lata 1997-1998 były wymagalne. Treść art. 69 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jednolity w Dz. U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 ze zm.; dalej: ukwh), z uwzględnieniem nowelizacji i zawartych w niej przepisów przejściowych, umożliwiła powodowi naliczanie odsetek. Należność powoda ma zatem oparcie w art. 24 ust. 5 usus. Umorzenie postępowań egzekucyjnych nie ma znaczenia dla bytu zobowiązania.

Za bezzasadny uznał też kolejny zarzut podniesiony przez pozwanych, odnoszący się do rozmiaru wierzytelności. Pozwani nie zakwestionowali, że pierwotnie ich zadłużenie wynosiło 411.458,85 zł. Z chwilą zawarcia układu ratального zadłużenie, łącznie z opłatą prolongacyjną, wynosiło 1.108.151,70 zł. Pozwani nie wykonali układu ratального, został więc faktycznie zerwany, a zatem wierzyciel uzyskał prawo dochodzenia należności na poprzednich zasadach. Pierwotna należność główna odzyskała swój byt i od niej przeliczono ponownie odsetki. W myśl art. 451 kc wierzyciel zaliczył uiszczoną zapłatę na poczet odsetek. Należność główna nie uległa więc zmniejszeniu. Odnośnie do przeliczania odsetek pozwani nie wdali się w spór, ograniczając się jedynie do stwierdzenia, że powód powinien odpowiednio zmniejszyć wysokość naliczonych odsetek po ograniczeniu roszczenia głównego. Powód przedstawił sposób naliczania odsetek, który nie został zakwestionowany. Pozwani znali wysokość zadłużenia, otrzymali wezwanie do zapłaty z wyliszczonymi odsetkami i pozew. Proces cywilny jest kontradiktoryjny, a samo ogólne zaprzeczenie wszystkim twierdzeniom pozwu jest niewystarczające dla wykazania niepoprawności wyliszczonych odsetkowych. Zarzutu nieprawidłowego naliczenia odsetek od wykazanej, powoływanej w pozwie kwoty pozwani nie podnieśli.

Sąd Okręgowy wskazał na art. 65 ukwh i art. 319 kpc, jako podstawę rozstrzygnięcia co do istoty oraz odnośnie do zakresu odpowiedzialności pozwanych.

Orzeczenie o kosztach procesu umotywował treścią art. 102 kpc.

W apelacji pozwani wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Zarzucili naruszenie prawa materialnego, mianowicie art. 24 ust. 5 usus oraz art. 68 ust. 2 i art. 69 ukwh, a także przepisów postępowania przez poczynienie ustaleń sprzecznie z treścią zebranego materiału.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy i, jako prawidłowe, przyjmuje je za własne. Dokonane zostały w oparciu o materiał dowodowy, zgodnie z jego treścią, nie zaś sprzecznie. Pozwani w postępowaniu apelacyjnym zakwestionowali rozmiar zadłużenia w zakresie świadczenia głównego (411.458,85 zł), podnosząc że nie dysponują już dokumentacją odnoszącą się do okresu od lutego 1997 r. do grudnia 1998 r. Zaprzeczenie dopiero na tym etapie postępowania rozmiaru tej należności, chociaż została określona przez powoda już w wezwaniu do zapłaty z 4 listopada 2010 r., które jeszcze w 2010 r. zostało doręczone pozwany (k. 13-15) jest spóźnione, niezależnie od doręczenia pozwany wydruku (...) na rozprawie bezpośrednio poprzedzającej wydanie zaskarżonego wyroku. Okoliczność ta była bezsporna między stronami do chwili wyrokowania. Pozwani zawarli z powodem układ ratalny obejmujący zaległość za wskazany czas przekraczającą kwotę 411.458,85 zł, gdyż wynoszącą 475.320,80 zł (k. 36). W tych okolicznościach, przy braku dowodu zapłaty przez pozwanych należności głównej i ustaleniu zapłaty na poczet świadczenia ubocznego, omawiany zarzut musi być uznany za bezzasadny.

Chybiony jest też zarzut naruszenia art. 24 ust. 5 usus. Okoliczność, że hipotekę wpisano 28 października 2000 r., zaś art. 30 ust. 4 ustawy o zobowiązaniach podatkowych („Nie ulegają przedawnieniu zaległości podatkowe zabezpieczone na nieruchomości. Jednakże po upływie terminu określonego w ust. 1 zaległości te mogą być egzekwowane tylko z tej nieruchomości.”) mógł mieć zastosowanie tylko przez dwa lata od wejścia w życie ordynacji podatkowej, co nastąpiło z dniem 1 stycznia 1998 r., jak wynika z art. 344 ordynacji podatkowej, nie oznacza, że przed 1 stycznia 2003 r. dochodzone roszczenie uległo przedawnieniu. Skutek ten nie wystąpił do końca 2002 r., gdyż w biegu terminu przedawnienia (6 października 1999 r.) zawarły układ ratalny, który pozwani wykonywali do września 2001 r., po wcześniejszym umorzeniu postępowania egzekucyjnego przez organ egzekucyjny. Układ ratalny strony zawarły na podstawie art. 29 usus (k. 35). Przed dniem 1 stycznia 2003 r. art. 24 ust. 5 usus stanowił, że bieg przedawnienia przerywa odroczenie terminu opłacenia należności z tytułu składek, rozłożenie spłaty tych należności na raty i każda inna czynność zmierzająca do ściągnięcia tych należności, jeżeli o czynności tej został zawiadomiony dłużnik. Od 1 stycznia 2003 r. uzyskał on brzmienie: „Nie ulegają przedawnieniu należności z tytułu składek zabezpieczone hipoteką lub zastawem, jednakże po upływie terminu przedawnienia należności te mogą być egzekwowane tylko z przedmiotu hipoteki lub zastawu do wysokości zaległych składek i odsetek za zwłokę liczonych do dnia przedawnienia.” Natomiast z tym dniem dodano do art. 24 ust. 5a o treści: „Bieg terminu przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu od dnia zawarcia umowy, o której mowa w art. 29 ust. 1a, do dnia terminu płatności odroczonej należności z tytułu składek lub ostatniej raty.” Zatem skutkiem układu ratalnego, który strony zawarły była przerwa biegu przedawnienia, gdyż w chwili jego zawarcia wynikało to z art. 24 ust. 5 usus w jego ówczesnym brzmieniu. Rozpoczął więc bieg na nowo i przed 1 stycznia 2003 r. nie upłynął. Skoro w biegu terminu przedawnienia, to jest z dniem 1 stycznia 2003 r., nastąpiła ingerencja ustawodawcy sprowadzająca się do tego, że z tym dniem nie ulegają przedawnieniu należności z tytułu składek zabezpieczone hipoteką, to dotyczy to tych stanów faktycznych, które wówczas istniały. Nie ma więc mowy o wstecznym stosowaniu prawa tylko dlatego, że hipoteka została wpisana przed 1 stycznia 2003 r. Zmiana stanu prawnego polega na tym, że ma zastosowanie w odniesieniu do tych składek, które w dniu 1 stycznia 2003 r. nie uległy przedawnieniu, a zabezpieczone były już w tym dniu hipoteką, która była wpisana wcześniej. W efekcie po upływie terminu przedawnienia należności te mogą być egzekwowane tylko z przedmiotu hipoteki do wysokości zaległych składek i odsetek za zwłokę liczonych do dnia przedawnienia. Powód zaś naliczył odsetki do dnia przedawnienia.

Nietrafny jest też zarzut naruszenia art. 68 ust. 2 i art. 69 ukwh. Stosownie do art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 131, poz. 1075) zastosowanie znajdują wskazane przepisy w brzmieniu obowiązującym przed dniem 20 lutego 2011 r. Zgodnie zaś z tym brzmieniem hipoteka, po pierwsze, zabezpiecza wierzytelności pieniężne i może być wyrażona tylko w oznaczonej sumie pieniężnej (w niniejszej sprawie jest to 917.615,90 zł), po drugie, zabezpiecza także roszczenia o odsetki nieprzedawnione oraz o przyznane koszty postępowania, to jest ponad oznaczoną sumę pieniężną, o jakiej mowa w art. 68 ust. 2 ukwh brzmieniu sprzed 20 lutego 2011 r. Oznacza to, że hipoteka, o jaką idzie w sprawie zabezpiecza wierzytelność pieniężną z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne do wysokości 917.615,90 zł, to jest w zakresie przekraczającym wierzytelność przysługującą powodowi (411.458,85 zł), jak wynika z art. 68 ust. 2 ukwh w brzmieniu sprzed 20 lutego 2011 r. oraz o należności uboczne, jak stanowi art. 69 ukwh w brzmieniu sprzed 20 lutego 2011 r.

Ponieważ zaskarżony wyrok odpowiada prawu, apelacja – jako bezzasadna – podlega oddaleniu na podstawie art. 385 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono stosownie do jego wyniku na podstawie art. 98 § 1 i 3 oraz art. 100 kpc.